

Asia: VN/26814/2024

Koulutustarpeen ennakointimalli

Lausunnonantajan lausunto

Yleiset huomiot työryhmän esityksestä

Työryhmä on esittänyt, että ennakkoinnin lähtökohtana on nykyinen työmarkkinatilanne, jossa toteutuvan työllistymisen, ansiotason sekä työvoimareservien suuruudesta päätellään kuinka paljon eri sektoreilla ja koulutusaloilla olisi koulutettava uutta työvoimaa, jotta työvoima työllistyisi mahdollisimman usein ja mahdollisimman tuottaviin tehtäviin. Aliupseeriliitto on työryhmän kanssa samaa mieltä, että koulutustarjonnan keskeisenä tehtävänä on varmistaa, että työvoiman koulutus rakenne vastaa työmarkkinoiden tarpeita ja kykyä hyödyntää osaamiseltaan erilaista työvoimaa.

Lausunnonantajan näkemykset koskien koulutustarpeen ennakkoinnin periaatteita

Koulutustarpeen ennakkomallin tarveanalyysissä on tietoisesti jätetty pois pohjatutkinnot eli sellaiset ammatillisesti eriytyvät tutkinnot, joiden jälkeen jatketaan korkeamman sektorin tutkintoon. Aliupseeriliitto haluaa korostaa, että myös perustutkintojen määrää ja suuntautumista tulee arvioida osana koulutustarpeen ennakointia. Maanpuolustuksen turvaamiseen ja huoltovarmuuteen liittyen tulisi täten määritellä ammatillisten tutkintojen tarve osana koulutustarpeen määrittelyä. Määrittelyllä tuettaisiin Puolustushallinnon työvoimatarvetta, sekä kykyä täyttää tehtäviä nimenomaan teknillistä perusosaamista

vaativissa tehtävissä. Aliupseeriliitto haluaa korostaa toisen asteen ammatillisen peruskoulutuksen laaja-alaisuuden ja korkean laadun merkitystä. Puolustusvoimat täydennys kouluttaa oman henkilöstönsä eri asejärjestelmien ja suorituskkyjen käyttäjiksi sekä tarvittaessa muunto kouluttaa henkilöstöä tehtävien muuttuessa uran varrella. Uusien suorituskkyjen käyttöönotto saattaa viedä vuosikymmenen ja on täysin normaalia, että osaamisvaatimukset tarkentuvat ja jopa muuttuvat käyttöönoton aikana. Vahva teknillinen peruskoulutus on tässäkin prosessissa olennainen lähtökohta. Aliupseeriliitto painottaa toisen asteen teknillisen koulutuksen merkitystä. Toisen asteen koulutuksessa tulee luoda vahva pohja ammatilliseen osaamiseen, jotta täydennyskoulutuksessa kyetään tarvittaessa syventämään ja muuntokouluttamaan henkilöstön osaamista tehokkaasti. Samalla yhteiskunnan kriisinsietokykyä kyetään kasvattamaan tehokkaasti sekä kehittämään maanpuolustusta kustannustehokkaasti.

Lausunnonantajan näkemykset koskien koulutustarpeen ennakointimallin toteutusta

Aliupseeriliitto näkee tärkeänä, että koulutusresursseja ohjataan valtakunnallisesti, mutta myös alueellisesti tulee arvioida työvoiman kouluttamistarvetta. Puolustusvoimien tehtävät sijaitsevat laaja-alaisesti koko maan alueella, ja kaikissa tilanteissa ei alueellisesti ole saatavissa koulutusta tai koulutettua henkilöstöä tarvetta vastaavasti. Julkishallinnon henkilöstötarpeen määrittelyä tehtäessä ja koulutustarpeen ennakkomallin tuloksia tulkittaessa on syytä muistaa lainsäädännölliset esteet ulkomaisen osaamisen hyödyntämismahdollisuuksissa. Tällä tarkoitetaan mm. lainsäädännöllisiä esteitä toisen maan kansalaisten rekrytoimisessa Puolustusvoimien tehtäviin. Koulutustarpeen arvioinnissa on siis huomioitava tosiasiallinen työvoiman käyttömahdollisuus työtehtäviin. Erityisesti kriisiolosuhteissa on Suomella oltava riittävä työvoima omaan kansalliseen käyttöön. Julkishallinnon (Puolustushallinnon) osalta ei tehtävien täyttämisen ja palkkatason perusteella voida tehdä työmarkkinasignaaliperusteista arviota työvoiman kouluttamisen vähentämisestä tai lisäämisestä.

Julkishallinnon palkkausjärjestelmät eivät mahdollista samalla tavalla maksuhalukkuuden mukaista koulutetun työvoiman tarpeen arviointia kuin yksityisen puolen työnantajien. Työryhmän ennakkotuloksista on Puolustusvoimien henkilöstötarpeen näkökulmasta huolestuttavaa havaita, että yleinen työmarkkina tarve ei näe ammatillisen koulutuksen osuutta kasvavana. Työryhmän julkaisemat tilastot osoittavat myös, että viimeisen 15 vuoden aikana

ammatillisen sektorin teknisen alan tutkinnon suorittaneiden määrä on laskusuunnassa ja tosiasiallisesti osaavan työvoiman määrä on laskenut. Puolustusvoimissa Teknisten alojen osaajia tarvitaan lähitulevaisuudessa lisää. Pelkkä koulutuspaikkojen lisääminen ei kuitenkaan vastaa lyhyellä tähtäimellä akuuttiin osaavan työvoiman tarpeeseen, mutta pitkällä aikavälillä koulutustarpeen tunnistaminen mahdollistaa tilanteen korjaamisen.

Puolustushallinnon henkilöstötarve kokonaiskuvassa ja työvoimatarpeen kokonaismäärissä ei välttämättä ole iso. Aliupseeriliiton mielestä Puolustushallinnon ja maanpuolustuksen tarpeita tulisi huomioida kuitenkin enemmän valtakunnallisessa ammatillisen koulutuksen jakautumisohjauksessa oppilaitoksille.

Lausunnonantajan näkemykset koskien työryhmäraportin mukaisen perusskenaarion ennakoititilusta

-

Tomi Malkamäki
Aliupseeriliitto ry